

sation officielle, et que le bois taillé soit remplacé par la poutre sciée qui est plus faible, mais meilleur marché.

*

Detrimental Increase of Hewn Building Timber. By E. Páter.

From what the author saw in Transylvania he suggests that as hewing involves a forty per cent loss, it should be conditional on a permit from the authorities and that instead of hewn timber a poorer and cheaper quality of sawn beams should be used.

Adatok a borsodi Bükk gerinces-faunájához.

Irta: Vásárhelyi István.

A Bükkre vonatkozó magyar irodalom aránylag igen szegény. Gerincesekről különösen alig találunk valamit. Ami van, az is inkább a vadászható állatokat ismerteti, jól-rosszul.

Azt hiszem tehát, nem végzek fölösleges munkát, ha több, mint tíz évi ezirányú megfigyeléseimet közreadom. Ez alatt a hosszú idő alatt a Bükk közepén, Lillafüreden lakva, a kb. 100.000 holdat kitevő, erdős, hegyes terület minden részéből volt alkalmam gyűjteni. Így a közölt faunajegyzéket majdnem teljesnek mondhatom. A felsorolt állatok legnagyobb része megfordult kezeim között. Csupán néhányat vettem föl irodalmi adatok, — néhányat pedig *Mauks K. dr.* és *Szeőts B.* megfigyelései alapján, akiknek az adatok átengedéseért itt mondok hálás köszönetet.

A hosszú megfigyelési idő alatt kezeim között megfordult gerincesekből már egy egész kis múzeumot lehetett volna berendezni. Sajnos, az a szép terv, hogy nagy mesterünk *Hermann Ottó* lillafüredi villájában egy Bükk-múzeumot létesítsünk, anyagiak miatt mindezideig nem volt megvalósítható. A Borsod-Miskolci Múzeumnak — helyszüke miatt — természetrajzi osztálya nincs. Így a hatalmas anyag szétszóródott, különböző hazai és külföldi tudományos intézetek, magángyűjtők között.

A bükki gerincesfauna elterjedése igen érdekes s szorosan összefügg az erdők állapotával. Állati életben leggazdagabbak az erdőszelek, utak melléke, tisztások szélei, patakok, tavak partjai, és a véderdőként kezelt, alig háborgatott kőgorgetegesek. Utánuk következnek az aljnövényzettel borított fiatalosok és tölgyesek. Legszegényebbek ebben a tekintetben a friss vágások s az öreg szálerdők. Nagyon befolyásolják az itteni állatéletet az időszakonként megismétlődő egérjárásos évek is. Ez pedig szorosan összefügg a három-négy évenként megismétlődő bükkmagtermeléssel. Ilyenkor, egymást követő két éven át, az apró rágcsálók száma

hihetetlenül fölszaporodik s erre a bőséges táplálékra mind a ragadozó madarak, emlősök, mind pedig az ilyenkor túlnyomólag ezekkel élő rovarevők száma is nagyon fölszaporodik. Megfigyeléseim szerint t. i. ezekben az időszakokban ezek szaporulata is lényegesebben nagyobb, mint egérszúke éveekben.

Minden időben igen gazdag a Bükk denevérfaunája. Ugy, hogy az országban biztosan kimutatott 23 fajból 20-nak az itteni előfordulása biztos. Ez érthető is. A barlangok s odvas fák lakóhellyel, míg a nagy kiterjedésű erdők bő táplálékkal látják el őket.

Ugyancsak említést érdemlő a Bükk fészkelő vándorsólymokban való gazdagsága. Ezt a szép ragadozót még Nagy-Magyarországból is mint ritka fészkelőt ismertük. Igaz, hogy ezt nem ritkaságának, hanem inkább a megfigyelések hiányosságának tudhatjuk be. Itt majdnem minden erdő fölé emelkedő mészköszirtnek megvan a maga költő sólyompárja. Volt esztendő, amikor a Bükk területén tíz fészkelő párról is tudtam. Sajnos, igen sokat elpusztítanak közülük a fészekszedők. Ugyancsak elég nagy számmal költ a szintén ritka fészkelőnek tudott rárósólyom is. Sziklákön éppen úgy, mint fákön is fészkel. Megfigyeléseim szerint ez a két nemes sólyom, eddigi ismereteinkkel ellentétben, a telet is a fészkelő hely környékén tölti.

Nagyon érdekes, hogy a Bükkből hiányzik az ország más részeiben hasonló terepen élő vipera és a sárgahasú unka. Ugyancsak hiányzik innét a házi egér is. A kezeim közé került nagyszámú egér ú. i. tüzetesebb vizsgálatra mind güzü-egérnek bizonyult.

A Bükk gerinceseinek összesítése, eddigi vizsgálataim szerint a következők:

Emlősök (<i>Mammalia</i>)	5 rend (<i>Ordo</i>)	16 család (<i>Familia</i>)	65 faj (<i>Species</i>)
Madarak (<i>Aves</i>)	18 „ „	37 „ „	187 „ „
Hüllők (<i>Reptilia</i>)	2 „ „	4 „ „	9 „ „
Kétéltűek (<i>Amphibia</i>)	2 „ „	6 „ „	13 „ „
Halak (<i>Pisces</i>)	2 „ „	5 „ „	20 „ „

Összesen: 29 rend (*Ordo*) 68 család (*Familia*) 294 faj (*Species*)

EMLŐSÖK. (MAMMALIA.)

ROVAREVŐK. (INSECTIVORA.)

VAKONDFÉLÉK. (TALPIDAE.)

Közönséges vakondok. (*Talpa europaea* L.) Az egész Bükkben közönséges. Ha magát az állatot nem is, de jellemző turásait mindenütt megtaláljuk. Leélőhelyeim: Diósgyőr, Lillafüred, Hollósető, Bekény, Kács, Répáshuta, Pénzpaták, Újmasa, Ómasa, Jávorkút, Bánkút, Szentlélek, Szilvássvár, Mályinka, Dédes. 1933. III. 27-én a Csanyik-völgyben egy terhes nőtényt gyűjtöttem négy embrióval.

CICKÁNYFÉLEK. (SORCIDAE.)

Erdei cickány. (*Sorex araneus* L.) A legközönségesebb cickányok egyike. Pockos esztendőekben száma a többi cickányokéval együtt nagyon fölszaporodik. Rejtett életmódja miatt a többivel együtt csak a szakavatott kutató találja meg. Lelőhelyeim: Miskolc (Avas), Görömbölyi-Tapolca, Kékmező, Vásárhely, Óhuta, Újhuta, Ládi rakodó, Bekény, Mocsolyás, Répáshuta, Pénzpaták, Felsőtárkány, Hollósetető, Lustavölgy, Kerekhegy, Fehérkő, Lillafüred, Alsóhámor, Molnárszikla, Csanyik, Mahóca, Andókut, Felsőforrás, Újmása, Ómása, Jávorkút, Várvölgy, Szilvásvár, és Dédes. Barlangokba is behúzódik. Így gyűjtöttem 1933. V. 20-án a Kecske-barlangból.

Törpe cickány. (*Sorex minutus* L.) Az előbbinél ritkább, de lehet, hogy kicsinysege miatt kevesebbet kerül szem elé. Inkább vizek mellett, vízenyós réteken találtam. Lelőhelyeim: Lillafüred, Lustavölgy, Garadna-, Csanyik-, Háromkút-, Felsőforrás-, s Várvölgyek. A Kecske- és Szent István-barlangokból is gyűjtöttem.

Vizi cickány. (*Neomys fodiens* Schreb.) Az összes bükkvi vizek mellett közönséges. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Lillafüred, Lator, Kács, Felsőtárkány, Garadna-, Csanyik-, Várvölgyek, Szentlélek. 1934. III. 28-án a Szent István-barlangban levő időszakai tóból egy elhullott, terhes nőtényt gyűjtöttem.

Mezei cickány. (*Crocidura leucodon* Herm.) Igen közönséges az egész Bükk területén. Lelőhelyeim: Ládi rakodó, Kékmező, Óhuta, Újhuta, Bekény, Mocsolyás, Répáshuta, Felsőtárkány, Lillafüred, Jávorkút, Garadna-, Csanyik-, Várvölgy, Szilvásvár, Dédes, Mályinka, Parasznya, Perces, Diósgyőr, Vasgyár, Miskolc és Görömbölyi-Tapolca.

Kisfejtő cickány. (*Crocidura mimula* Müller.) A legritkább bükkvi cickány. Lelőhelyeim: Jávorkút, Bánkút és a garadnai halköltő.

Keleti cickány. (*Crocidura suaveolens* Pall.) Igen közönséges itt is, mint az ország minden részében. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Lillafüred, Hámor, Hollósetető, Pénzpaták, Lustavölgy, Újhuta, Bekény, Mocsolyás, Kékmező, Görömböly-Tapolca, Miskolc (Avas 1 drb. albinó), Ládi, Vásárhelyi rakodó, Óhuta, Garadna-, Felsőforrás-, Háromkút-, Várvölgy, Mahóca, Perces, Parasznya és Mályinka.

SÜNFÉLEK. (ERINACEIDAE.)

Keleti sündisznó. (*Erinaceus roumanicus* Barr-Ham.) Gyéren fordul elő. Inkább a mezőgazdaságilag művelt területekkel érintkező szeléken. Lelőhelyeim: Kékmező, Bekény, Hollósetető, Lillafüred, Garadnavölgy, Diósgyőr, Parasznya és Báfony.

DENEVÉREK. (CHIROPTERA.)

PATKÓSORRÚAK. (RHYNOLOPHIDAE.)

Nagypatkós denevér. (*Rhinolophus ferrum-equinum* Schreb.) A patkósok közül a legritkább. Lelőhelyeim: Szeleta-, Szent István-, Anna barlangok, ahol télen egyesével, a mennyezetről lecsüngve találtam. Alsóháorból közelebbi lelőhely nélkül, Herman O. gyűjtéséből, *Méhely* s a Faunakatalógus említi. *Szendrei* pedig Miskolc környékéről ismerteti.

Kispatkós denevér. (*Rhinolophus hipposideros* Bechst.) Közönséges. Lelőhelyeim: Csókás-, Szeleta-, s az egri-út melletti mesterséges barlangok. Este lakásba berepül: Diósgyőr, Hámor, s a garadnai hal-

költőnél. A csókási barlangban télen-nyáron tömegesen él. Többi lelőhelyein egyesével találtam.

Kerknyergű patkósdenevér. (*Rhynolophus euryale* Blas.) Közönséges. Lelőhelyei: Szeleta-, Kecske-, Szent István-, Anna-, Herman Ottó-, jávorkúti- és Görömbölytapolcai-barlangok, királykúti zomboly. Este lakásba beropült: Diósgyőr, Hámor, garadnai halköltő, Garadna végállomás, Omasa és Szentléleken. A Kecske-barlangból 1894-ben Madarász Gy. dr. is gyűjtötte. A Herman Ottó-barlangban télen-nyáron tömegesen, míg a többi lelőhelyein egyesével él. 1931. VI. 22.-én a tapolcai, 1931. VI. 28.-án pedig a jávorkúti barlangból hozott *ifj. Sebős K.* terhes nőstényeket. Mindegyik méhében csupán egy embrió volt. *Kormos T. dr.* (1911.) a Herman Ottó-barlangban egy baloldali alsó állkapcsát találta s azt mint az első hazai pleistocen denevérleletet, írta le.

SIMAORRÚ DENEVÉREK. (VESPERTILIONIDAE.)

Bajuszos denevér. (*Myotis mystacinus* Leis.) Egy példányban gyűjtöttem 1932. VII. 6.án Lillafüreden, a kerekhegyi rakodó mellett, odvas fűzfából; hím volt. A királykúti zombolyban *ifj. Sebős K.* újkori csontjait találta.

Horgasszörű denevér. (*Myotis nattereri* Kuhl.) Két példány ismert. Lillafüreden a Palota-szálló előtti tufás patakmeder üregéből 1938. VIII. 20.-án egy hímét s 1939. IX. 2.-án ugyanonét, szintén egy hímét gyűjtöttem. Újkori csontmaradványait *ifj. Sebős K.* a királykúti zombolyból ismertette.

Csonkafülű denevér. (*Myotis emarginatus* Geoffr.) Egy példány ismert a Csanyik-völgyből, hol kéreg alól 1935. VIII. 4.-én egy hímét gyűjtöttem. A királykúti zombolyban újkori csontmaradványait *ifj. Sebős K.* ennek is megtalálta.

Vizi denevér. (*Myotis daubentoni* Kuhl.) Egy hím példányt gyűjtöttem 1937. VIII. 2.-án Lillafüreden, a hámori-tó mellett, este repülve. Újkori maradványait *ifj. Sebős K.* a királykúti zombolyból gyűjtötte.

Hosszúlábú denevér. (*Myotis capaccinii* Bonp.) Két példány ismert. Görömbölytapolcai barlangból 1931. VII. 2.-án egy nőstényt, Lillafüreden vizesdolka sziklaüregéből pedig, 1938. VII. 5.-én egy hímét gyűjtöttem. A Bükk faunájából ezek az első ismert példányok.

Tavi denevér. (*Myotis dasicineme* Boie.) Csupán újkori csontmaradványai ismertek, a királykúti zombolyból, hol *ifj. Sebős K.* gyűjtötte.

Közönséges denevér. (*Myotis myotis* Borkh.) Elég gyakori. Lelőhelyeim: Szeleta-, Szent István-, egri-út melletti mesterséges barlang. Épületek padlásáról: Alsóhámor, Lillafüred és Csanyik.

Hegyesorrú denevér. (*Myotis oxignathus* Monticelli.) A Kecske-barlangból *B. Wolf* barlangkatalógusa említi. Én a Szeleta-barlangból gyűjtöttem.

Törpe denevér. (*Pipistrellus pipistrellus* Schreb.) Közönséges. Lelőhelyeim: Egri-út melletti mesterséges barlang, Jávorkút, épület padlása és Lillafüred, a Lilla-szálló ablaktokjának üregéből 1934. V. 1.-én 9 drb. terhes és 3 drb. egy-egy újszülött fiókását gyűjtöttem. Este lakásba beropült: Lillafüreden, Hámoron, Diósgyőrött, Újmasán, a Garadnai halköltőben, Garadna végállomáson és Hollóstetön. Egerben *Mallász J.* gyűjtötte.

Kései denevér. (*Eptesicus serotinus* Schreb.) Közönséges. Lelőhelyeim: Lillafüred, Hámor, Szomorúi kőbánya, sziklafal repedéseiben télen-nyáron, Kerkhegyen, Garadnavölgyön, Jávorkúton, Hollóstetön,

Csanyikban, Mahócán összerakott tűzifa közül csak nyáron. A Bükkből én ismertetem először.

Északi denevér. (*Vespertilio borealis* Schreb.) Csupán egy példánya ismert. Lillafüreden a Kerkhegyen, fakéreg alól 1936. VII. 12.-én egy hímét gyűjtöttem. A Bükkből szintén én mutattam ki először.

Fehértorkú denevér. (*Vespertilio murinus* L.) Négy példánya ismert. Gyűjtöttem: 1930. XII. 6.-án Lillafüreden, a Palota-szálló ablakából, 1933. I. 25.-én Lillafüreden a felső vasúti alagútból és 1934. I. 6.-án a szomorúi kőbányából egy-egy hímét és 1939. XII. 16.-án Lillafüreden, a tó melletti kőbányából, egy nőtényt. Miskolc környékéről Szendrei említi.

Korai denevér. (*Nyctalus noctula* Schreb.) Közönséges Lelőhelyeim: Lillafüred, Újhuta, Bekény, Mocsolyás, Kisgyőr, Kékmező, Újmasa, Ómasa, Diósgyőr, Ládi rakodó és erdő, Szilvásvárad és Dédes. Szendrei is említi *Vesperugo noctula* néven Miskolc környékéről.

Szöröskarú denevér. (*Nyctalus leisleri* Kuhl.) Két példányát gyűjtöttem. 1931. IX. 30.-án egy hímét a Ládi rakodón, 1934. IX. 2.-án pedig egy nőtényt, a szomorui rakodón, tűzifa sarangból. A Bükkből én mutattam ki először.

Hosszűfűlű denevér. (*Plecotus auritus* L.) Közönséges Lelőhelyeim: Diósgyőr, Hámor, Újmasa, pincéből, télen. Szeleta-, Csókás-, Káposzta-féle barlangból pedig nyáron. Lillafüred: padlás, alagút, elhagyott fecskéfészek, mesterséges fészekodú és odvasfa. Újhuta, padlás, épületrész és odvasfa. Újmasa, Jávorkút, Ómasa és a garadnai halköltő padlása. Este lakásba brepült: a garadnai halköltőnél, Diósgyőrben és Lillafüreden. Szendrei Miskolc környékéről említi.

Pisze denevér. (*Barbastella barbastellus* Schreb.) Aránylag ritka. Gyűjtöttem: Lillafüred lakatlan fecskéfészekből 1929. VIII. 5.-én egy hímét, Kerekhegyen odvasfából 1929. VIII. 12.-én egy hímét, Lilla-szálló padlásán 1934. IV. 21.-én két nőtényt, az egri úton, alkonyatkor egy kerékpárosnak repült 1934. III. 14.-én egy hímét, Kecsebarlangból 1937. XII. 31.-én egy nőtényt, 1939. I. 10.-én egy nőtényt, Szent István-barlangból 1939. I. 10.-én egy hímét. Este szobába repült a garadnai halköltőnél 1938. VIII. 23.-án és 1939. VII. 18.-án egy-egy hím. A Bükkből én mutattam ki először.

Hosszúszárnýú denevér. (*Miniopterus schreibersii* Natt.) Közönséges. Lelőhelyeim: Kecse-, háromkúti barlang, garadnai halköltő padlása. A Herman Ottó-barlangból Madarász Gy. dr. gyűjtötte. Hámor, Tapolca lelőhelyeket a Faunakatalógus, Miskolc környékén pedig Szendrei említi.

HASADTUJÚ RAGADOZÓK. (CARNIVORA.)

MEDVEFÉLÉK. (URSIDAE.)

Barna medve. (*Ursus arctos* L.) Irodalmi adatok szerint a XIV-ik század derekán még sok volt. A XVIII-ik század közepére már kiveszett. Ezután már csak egy-egy kóborló példány fordul elő. Így 1900. XII. 6.-án Szilvásváradon Latinák V. erdőmester szarvasdögön szedett egyet. 1907. I. 19.-én Kácson Gáspárdi B. lőtt egyet, ahol akkor még több is tartózkodott. 1917. augusztusában pedig a jávorkúti Sugaróréten figyeltek meg egyet. Azóta nem észlelték.

KUTYAFÉLÉK. (CANIDAE.)

Farkas. (*Canis lupus* L.) 1856-tól 1866-ig 250 darabért fizettek lődíjat. 1879-ben Apátfalván hajtóvadászaton ejtettek két darabot. Azóta

mint állandó vad nem fordul elő. Kemény teleken itt-ott felbukkan még néha egy-két darab, de a kultúra alá fogott Bükkben tenyésztőterületét többé nem találja meg. Ilyen kóborlókat figyeltek meg 1917/18. telén a szilvavárad uradalomban, 1919/20. telén Újhuta környékén pedig két darabot, ahol három szarvasmarhát s egy csikót téptek széjjel. Utoljára 1935 telén Bekényben láttak kettőt. Az egyiket megsebeztek s azután mind a kettő eltűnt.

Róka. (*Canis vulpes L.*) Az egész Bükkben mindenütt előfordul. A szenes változata is. 1939 telén egy feketét is észleltek.

MENYÉTFÉLÉK. (*MUSTELIDAE.*)

Borz. (*Meles taxus L.*) Mindenütt előfordul, de a mezőgazdaságilag művelt területekkel érintkező széleken gyakoribb. 1931. nyarán Bekényből egy kétosztatú penis-csontú hímet kaptam. Azóta ilyen nem került kézre. Így ezt csak mint egyéni variációt tekinthetem.

Vidra. (*Lutra lutra L.*) Ritkán előfordul a Szinvában, a Garadnában és a Hámori-tóban. Megjelenése a vizek hal- és rák bőségétől függ. 1929. V. 16.-án Szilvaváradról, *Jahn* erdőtanácsos úrtól, egy nőstény koponyáját kaptam.

Nyuszt. (*Mustela martes L.*) Mivel a mai modern erdőgazdaság odvas fát nem tűr, száma igen megapadt. Kipusztulásától azonban nem kell tartani, mivel szakadékos sziklaoduban is megtelepszik. Számát a vadmacska is apasztja, mert fiataljaiból sokat elfog. Lelőhelyeim: Jávorkút, Pénzpaták, Bekény, Várvölgy és Szilvavárad.

Nyest. (*Mustela foina L.*) Az előbbinél gyakoribb. Emberi településekre is behúzódik. Lelőhelyeim: Miskolc (Avas), Diósgyőr, Vasgyár, Hámor, Lillafüred, Jávorkút, Pénzpaták, Kékmező, Ládi rakodó, Csanyikvölgy, Bükkzsérc és Cserépfalu.

Hermelin. (*Mustela erminea L.*) Ritka. Nyáron rendszerint a menyéttel tévesztik össze. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Lillafüred, Garadnavölgy, Újhuta, Szilvavárad, Csanyik, Várvölgy, Dédes és Perces.

Menyét. (*Mustela nivalis L.*) Gyakoribb menyétféle. Egyedszámra azonban az Alföldhöz viszonyítva, lényegesen kevesebb van. Pockos esztendőkből a száma láthatólag fölszaporodik. Egyes példányok télen megfehérednek, de ezek mellett ugyanakkor vörösöket is találtam. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Alsóhámor, kerekhegyi-, garadnai-, szomorúirakodók, Hollóstető és Bekény. Télen fehéreket találtam: Miskolcon a Vasgyárnál és a Garadnavölgyben.

Nyérc. (*Mustela lutreola L.*) Ritka. Csupán a Hámori-tóból s a Garadna-patakból ismert. 1903. őszén egy darabot a Garadnában ütöttek agyon. 1931. nyarán a Hámori-tó végén kidőlt fűzfa gyökere alatt levő fészekben voltak fiatalok. Azóta is minden évben megfigyeltem egy párt.

Közönséges vagy házi görény. (*Mustela putorius L.*) Gyakori a falvakban éppen úgy, mint az erdőben. Ennek a fiataljait is kiadósan pusztítja a vadmacska. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Hámor, Lillafüred, ládi-, szomorú-, középgaradnai-, mahócai-rakodók, Parasznya, Perces, Szilvavárad, Dédes, Felsőtárkány, Répáshuta, Újhuta és Hollóstető.

Mezei görény. (*Mustela eversmani Less.*) Az előbbinél ritkább. Inkább a széleken fordul elő. 1939. XII. 29.-én a garadnai halköltőnél fogtam egyet. Öreg nőstény volt. Ezenkívül leelőhelyeim: Diósgyőr Kékmező, Kisgyőr, Bábon, Mályinka, Dédes és Várvölgy.

MACSKAFÉLÉK. (FELIDAE.)

Vadmacska. (*Felis sylvestris* Schreb.) Sok nincs belőle, de azért a Bükk majdnem minden részében található. Évente kb. 10—12 darab kerül csövégre. Lelőhelyeim: Ládi erdő, Vásárhely, Kékmező, Mocso-lyás, Bekény, Hollósető, Pénzpaták, Felsőtárkány, Bükkszérc, Lilla-füred, Garadnavölgy, Jávorkút, Szilvásvár, Várvölgy, Perces, Parasznya, Bábony és Csanyikvölgy.

Hiúz. (*Lynx lynx* L.) 1907 telén egy darabot a Lyukóvölgyben lőttek. Tekintve a neki egyáltalán nem megfelelő terepet, valószínű, hogy csak kóbor példány lehetett, mert különben itt emberemlékezet óta nem fordult elő.

RÁGCSÁLÓK. (RODENTIA.)

NYÜLFÉLÉK. (LEPORIDAE.)

Mezei nyúl. (*Lepus europaeus* L.) Mindenütt megtalálható 1—2 darab. A széleken gyakoribb. A 100.000 holdas Bükkben egy vadászati idény alatt alig esik 100 darab.

PELEFÉLÉK. (MUSCARDINIDAE.)

Erdei pele. (*Dryomys nitedula* Pall.) A legritkább bükki pele. Csupán két ízben gyűjtöttem: 1933. nyarán a Felsőforrásnál, bokorba épített fészekből egy öreg nőtényt s három fiatalat. 1939. VII. 7.-én a háromkúti völgyből pedig ledőlt rönk alól, egy öreg himet.

Nagypele. (*Myoxus glis* L.) Közönséges. Inkább fa- és szikla-odukban, mint saját építette fészekben lakik. A tavasztól őszig gyűjtött öreg nőtények vagy terhesek voltak, vagy szoptattak. Lelőhelyeim: Diósgyőr (Baráthegy), Lillafüred, Garadna-, Csanyik-, Háromkút-, Várvölgy, Szent Istvántető, Jávorkút, Bekény és Hollósető.

Mogyróspele. (*Muscardinus avellanarius* L.) Közönséges. Szederindás, iszalagos fiatalosokban, ha magát az állatot nem is, de művésien épített fészket elég gyakran megtaláljuk. Ennek a nőtényei is tavasztól őszig mind vagy terhesek, vagy szoptatnak. Lillafüreden gyűjtöttem több példányban a Kóczián részéről a Tátrából említett fehér farkvégűt is. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Csanyikvölgy, Andókút, Parasznya, Szentlélek, Garadnavölgy, Várvölgy, Szilvásvár, Dédes, Felsőtárkány, Bekény, Lator, Hollósető, Kékmező és Ohuta.

EGÉRFÉLÉK. (MURIDAE.)

Hörcsög. (*Cricetus cricetus* L.) Ritka. Csupán a mezőgazdaságilag művelt szélekről ismert. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Kisgyőr, Szilvásvár és Bábony.

Pézsmapocok. (*Fiber zibethicus* L.) Csupán egy példányban ismert. 1939. IV. 27.-én Vásárhelyen vertek agyon egy him példányt. A legközelebbi pézsmapocokos hely Ónód és Putnok. Tehát feltétlenül ezek valamelyikéről kerülhetett ide.

Erdei pocok. (*Evotomys glareolus* Schreb.) Mindenütt közönséges bükkmagtermő években száma hihetetlenül fölszaporodik. Ez a pocokbőség legfeljebb csak két évi tart s utána az új megtermésig ismét a rendes számban találjuk.

Mezei pocok. (*Microtus arvalis* Pall.) Elég közönséges. Rétek, kaszálók, parkok, erdei utak mentén és szántóföldeken található. Szaporasága nem olyan nagy, mint az Alföldön. Száma sohasem sza-

porodik úgy föl, mint az előbbi. Lelőhelyeim: Miskolc (Avas), Ládi, Diósgyőr, Vasgyár, Óhuta, Kékmező, Kisgyőr, Mocsolyás, Bekény, Répáshuta, Pénzpaták, Felsőtárkány, Cserépváralja, Cserépujfalú, Szilvásvár, Dédes, Mályinka, Parasznya, Perces, Csanyikvölgy, Lillafüred, Jávorkút és Garadnavölgy.

Kőzapocok. (*Arvicola schermani* Shav.) Vizek mellett közönséges. Különösen nagy számban él nyáron a Hámori-tó felső végén, vízre épített fészekben. A sebesfolyású patakok partján önásta kotvókban lakik télen-nyáron. Lelőhelyeim: Diósgyőr (Vártó, Szinva), Lillafüred, (Szinva, Garadna, Hámori-tó), Garadnavölgy, Felsőtárkány, Szilvásvár, Várvölgy, Lator és Kács.

Földi pocok. (*Pitymis subterraneus* De-Sélys.) Ritkább pocokféle. Pockos esztendőben azonban száma láthatólag fölszaporodik, amit az országban egyedül csak a Bükkben és a Mátrában tapasztaltam. Az itt élők semmiben sem különböznek az ország más részéből gyűjtöttektől. Lelőhelyeim: Lillafüred, Csanyik-, Garadna-, Várvölgy, Jávorkút (egy albinó is), Hollóstető és Felsőtárkány.

Erdei egér. (*Apodemus sylvaticus* L.) Az egész Bükkben közönséges, különösen egeres esztendőben. Téltre emberlakta helyekre is behúzódik. Bár az itt gyűjtöttek között tekintélyes nagyságúak is előfordulnak, mégsem lehet az *Apodemus flavicollis* Melch.-ral azonosítani. A szokottnál nagyobbak u. i. mind igen öreg példányok. Mint ügyes küszó, a magyaró- és vadgyümölcstermést a pelékkel együtt szeretettel dézsmálja, sőt még fészkeket is fosztogat.

Törpeegér. (*Micromys minutus pratensis* Ocskay.) Ritka. Magát az állatot csupán két példányban gyűjtöttem, a garadnai halastavaknál. 1933. XII. 6.-án egy hím, 1940. I. 12.-én pedig egy nőstény. Sásra épített fészket találtam: Hámori-tó felső végén, Garadnán, Csanyikban, a Várvölgyben és Diósgyőrött (Vártó).

Vándorpatkány. (*Epimys norvegicus* Erxl.) Emberi települések közelében mindenütt közönséges. Nyáron az erdőbe is kihúzódik. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Vasgyár, Ládi rakodó, Óhuta, Kékmező, Kisgyőr, Mocsolyás, Bekény, Hollóstető, Lillafüred, Hámor. Újmasa, Ómasa, garadnai halköltő, Garadna végállomás, Szilvásvár, Mályinka, Dédes, Parasznya és Perces.

Güzüegér. (*Mus spicilegus* Petényi.) Az egész Bükkben, kint a szabadban éppen úgy, mint emberlakta helyeken, mindenütt közönséges. Az itt élő szürke egereket is mind a legtúzetesebben megvizsgáltam, de egyedül csak ezt a fajt találtam. A házi egérhez (*Mus musculus* L.) még csak hasonló sem volt soha a kezeim között. Mindenestre ideje volna már az ország szürke egereit, hovátartozáságuk szempontjából földolgozni. Mert nagyszámú vizsgálati anyagomban tipikus háziegeret sohasem találtam. *S nagy a gyanúm, hogy országunkban ez még csak nem is él, bár nevét használják, még tudományosan is.*

MÓKUSFÉLÉK. (SCIURIDAE.)

Közönséges mókus. (*Sciurus vulgaris* L.) Gyakori. Azonban fenyvesekben gyakrabban találhatjuk, mint a lomberdőkben. Színe vörös, barna, szürke, fekete, albinó és fehértarka fordul elő. Lelőhelyeim: Diósgyőr, Bedőfenyves, Fehérkő, Lillafüred, Hollóstető, Ó-, Új-, Répáshuta, Csanyik-, Garadna-, Vár-, és háromkúti völgy, Jávorkút, Bánkút, Szentlélek, Látókő, Szilvásvár, Parasznya, Perces és Ládi erdő.

Ürge. (*Citellus citellus* L.) Mezőgazdaságilag művelt széleken

néha elszaporodik. Jelenlétéről leggyakrabban a ragadozómadarak zsákmánymaradványai, köpetei és gyomortartalma révén szerézhethünk tudomást. Lelőhelyeim: Szilvászvárad, Kisgyőr, Kékmező és Diósgyőr.

PÁROSUJJÚ PATÁSOK. (ARTIODACTYLA.)

DISZNÓFÉLÉK. (SUIDAE.)

Vaddisznó. (*Sus scrofa* L.) 1863-ban Bérczy K. mint kipusztult vadászható állatot említi. 1868-ban lőtték az elsőt a szilvászvárad tavaknál. Ettől kezdve szaporodott el úgy, hogy ma több-kevesebb egyedszámban a Bükk majdnem minden részében található. Az utóbbi években a sertéspestis erősen tizedeli. Mivel a vadászati törvény nem védi, a lelkiismeretlen puskások a terhes kocákat is lövik. Így számuk folyton apad, úgyhogy nem sok idő kell és a Bükk faunájából teljesen eltűnik.

SZARVASFÉLÉK. (CERVIDAE.)

Szarvas. (*Cervus elaphus germanicus* Desm.) A XVIII. század közepéig ritka volt a Bükkben. 1830-ban létesült az első szarvasos vadaskert, Felsőtárkányban, Gödöllőről hozatott 2 bika és 12 tehénnel. Ezt azonban 1873-ban megszüntették, s a benne levő állományt, egy bikát és két tehenet szabadon bocsájtották. Később mindhármat lelőtték. 1863-ban Szilvászváradon létesült a második szarvasos vadaskert, szintén gödöllői származású két bikával és tíz tehénnel. Innét 1866-ban bocsájtották szabadon az akkorára 51 darabra szaporodott állományt. Tehát a jelenlegi állományok ezek az ősei. 1931-ben Jávorkútra telepítettek, vérfriítésre gödöllői és baranyasellyei állatokat. Ma a szarvas mindenütt előfordul, több-kevesebb egyedszámban. Sajnos, itt is mint az országban majdnem mindenütt, rossz az ivararány. Így a kapitális agancsok igen ritkák.

Dámvad. (*Dama dama* L.) Csupán kóborlás közben, ritkán kerül ide egy-egy példány, amit rendszeren le is lőnek. Így esett el 1922-ben Palabányán, 1932-ben Diósgyőrön és 1933-ban Bükkzsércen egy-egy bika. A legközelebbi dámvadas terület a tiszadobi. Tehát valószínűleg a Bükkben elejtettek is onnét kóboroltak ide.

Őz. (*Capreolus capreolus* L.) Az egész Bükkben gyakori. Irodalmi adatok szerint 1850—1870. között volt a legkevesebb. Igaz, hogy ebben az időben volt a legtöbb farkas is és még kopóval is gyilkolták őket. Az agancsképződés gyenge, az ivararány rossz.

JUHFELÉK. (OVIDAE.)

Mufflon. (*Ovis musimon* Schreb.) 1933—34-ben telepítettek 8 kost és 22 jerkét. A tenyészanyag származási helye: Bárdibükk, Zemplén-megye és Salgótarján. Szépen szaporodik. Az 1939/40. év erős télén néhány elpusztult.

A bükki emlősök (Mammalia) összesítése:

I. ROVAREVÖK. (INSECTIVORA.)

Vakondokfélék. (<i>Talpidae</i>)	1.
Cickányfélék. (<i>Soricidae</i>)	6.
Sümfélék. (<i>Erinaceidae</i>)	1.

II. DENEVÉREK. (CHIROPTERA.)

Patkosorrúak. (<i>Rhynolophidae</i>)	3.
Simaorrúak. (<i>Vespertilionidae</i>)	18.

III. HASADTUJJÚ RAGADOZÓK. (CARNIVORA.)

Medvefélék. (<i>Ursidae</i>)	1.
Kutyafélék. (<i>Canidae</i>)	2.
Menyétfélék. (<i>Mustelidae</i>)	9.
Macskafélék. (<i>Felidae</i>)	2.

IV. RÁGCSÁLÓK. (RODENTIA.)

Nyúlfélék. (<i>Leporidae</i>)	1.
Pelefelek. (<i>Muscardinidae</i>)	3.
Egérfélék. (<i>Muridae</i>)	11.
Mókusfélék. (<i>Sciuridae</i>)	2.

V. PÁROSUJJÚ PATÁSOK. (ARTIODACTILA.)

Disznófélék. (<i>Suidae</i>)	1.
Szarvasfélék. (<i>Cervidae</i>)	3.
Juhfélék. (<i>Ovidae</i>)	1.

Összesen: 5 rend (*Ordo*), 16 család (*Familia*), 65 faj (*Species*).

(Folytatjuk.)

*

Beiträge zur Wirbeltierwelt des Bükk-Gebirges. Von I. Vásárhelyi.
Auszug erfolgt mit dem Schlussteil der Abhandlung.

*

Contributions à l'étude de la faune des vertébrés des Monts Bükk. Par I. Vásárhelyi.

Le résumé sera donné à la fin du mémoire.

*

Contributions to the Vertebrate Fauna of the Bükk-Mountains.
By I. Vásárhelyi.

Summary will be published with the last instalment.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

A m. kir. földművelésügyi miniszter 80.324/1942. számú körrendelete az erdőőri kitüntetések előkészítése tárgyában.

Valamennyi vármegyei és városi törvényhatóság főispánjának.

Az erdőgazdasági segédszolgálatban lévő azoknak a szakképesített erdészeti alkalmazottaknak, akik a Méltóságod kormányzatára bízott törvényhatóság területén egy szolgálatadónál legalább 30 éven keresztül szolgálatukat példás magatartás mellett mindvégig odaadó hűséggel látták el és kitüntetésben eddig még nem részesültek, elismerő oklevelet kívánnak adományozni.